

KADIN KUAFÖRLERİNİN ÇALIŞMA KOŞULLARI VE MESLEKİ SAĞLIK SORUNLARI

Gülengül MERMER

Yrd. Doç. Dr., Ege Üniv. Hemşirelik Fak. Halk Sağlığı Hemşireliği

Meral TÜRK

Prof. Dr., Ege Üniv. Tıp Fak. Halk Sağlığı AD

Raika DURUSOY

Doç. Dr., Ege Üniv. Tıp Fak. Halk Sağlığı AD

Özet

Kuaförler kapalı ortamlarda, sürekli olarak ayakta ve yoğun bir iş temposu ile çalışmaktadırlar. Bu araştırmanın amacı, İzmir ili Bornova ilçesinde İzmir Kuaförler Odası'na kayıtlı kadın kuaförlerinin çalışma koşulları ve meslekten kaynaklanabilecek sağlık sorunlarını belirlemektir.

Tanımlayıcı tipteki bu çalışmanın evrenini Bornova Kuaförler Odası'na kayıtlı kadın kuaför ve güzellik salonları oluşturmaktadır ve evrenin tamamına ulaşılması hedeflenmiş, örnek seçilmiştir. Kayıtlı toplam 211 işyerinden halen açık olanların %90.5'ine ulaşılmıştır. Bu işyerlerinde çalışmakta olan 191 kişiye 10 Ekim – 28 Aralık 2009 tarihleri arasında yüz yüze anket uygulanmıştır. Ankette; sosyodemografik özellikler, çalışma koşulları, iş öyküsü, meslek öncesi ve şimdiki sağlık öyküsü konusunda toplam 89 soru yer almıştır.

Kuaför çalışanlarının yaş ortalaması 26.5 ± 7.2 'ydi. Katılımcıların %53.9'u kadın, %58.1'i ilköğretim mezunuydu ve kuaförlük işinde ortalama 11.3 ± 8.3 yıldır çalışmaktaydılar. Çalışanların %22.5'inin sosyal güvencesi yoktu. Grubun %37.7'si usta/kalfa, %50.8'i salon sahibi/ortaktı. %24.6'sı haftanın yedi günü çalışmaktaydı. %92.1'inin çalışma süreleri uzayabilmekte, %86.9'u fazla mesai ücreti almamakta, %18.3'üne yemek molası verilmemekte, %81.7'i sürekli ayakta çalışmaktaydı. Kuaförlerin %5.8'i cilt sorunu olduğunu, %38.7'si konjonktivit olduğunu, %57.7'si omuzlarda, %19.2'si dirseklerde, %59.1'i boyunda, %51.2'si bacaklarda ağrılarının olduğunu ve %34,6'sı varis sorunu olduğunu belirtmiştir. Kuaförlerin %60.2'si kendini stresli hissettiğini, %62.1'i kendini yorgun hissettiğini, %35.8'i uyku sorunu olduğunu, %16.2'si sık nezle

olduğunu ifade etmiştir. Katılımcıların %66.0'sı ellerini korumak için eldiven veya krem kullandığı, %45.5'i Hepatit B'ye karşı aşıli olmadığını belirtmiştir.

Kuaför çalışanlarının ağırlıklı olarak kimyasal, ergonomik ve psikososyal tehlikelere maruz kaldıkları, kas iskelet sistemi ve stres gibi sorunlar yaşadıkları görülmektedir. Bu konularda gereken önlemlerin alınması için farkındalığın artırılması ve ergonomik değerlendirmelerin yapılması için üniversite-meslek odaları ile işbirliği yapılmalıdır. Ayrıca çalışanların güvencesiz çalışma koşullarının düzeltilmesi açısından girişimlerde bulunulması gerekmektedir.

Anahtar sözcükler: Kuaför, çalışma koşulları, sağlık sorunları

Hairdressers' Working Conditions And Occupational Health Problems

Abstract

Hairdressers work in closed environments, constantly standing up and in an intense pace of work. The aim of this study is to determine the working conditions and occupational health problems of hairdressers registered to the professional organization of Beauty Salons, in Izmir.

For this descriptive study, 90.5% of the 211 establishments registered to the chamber of Beauty Salons were contacted. 191 hairdressers were interviewed in November-December 2009. The questionnaire included a total of 89 questions concerning socio-demographic characteristics, working conditions, professional experience, their current health status and their health status before starting hairdressing.

The mean age of hairdressers was 26.5 ± 7.2 , 53.9% were women, 58.1% were graduated from

primary school and 22.5% did not have social security. They were working as hairdressers since 11.3 ± 8.3 years. Among the group, 50.8% were shop owners/shareholders. 24.6% were working seven days per week. 92.1% had prolongation of their working hours, of which 86.9% did not receive extra payments, 18.3% did not have lunch breaks, 81.7% worked constantly standing up. Among participants, 5.8% currently had dermatologic problems, 38.7% had conjunctivitis. 57.7% had pain in the shoulders, 19.2% at the elbow, 42.6% at the wrist, 59.1% at the neck, 51.2% in the legs and 40.2% had varicose veins. 60.2% of hairdressers felt stressful, 62.1% had fatigue, 35.8% sleeping problems and 16.2% had frequent rhinitis. Among participants, 80.1% used either gloves or moisturizing cream to protect their hands and 44.5% were not vaccinated against hepatitis B.

Hairdressers were especially exposed to chemical, ergonomic, psychosocial hazards and they encountered orthopedic problems and stress. Awareness should be increased and ergonomic assessments should be conducted with the collaboration of universities and trade unions. The safety of hairdressers' working conditions should be improved.

Keywords: Hairdresser, working conditions, health problems

Giriş

Kuaför salonlarında çalışanlar, çeşitli kimyasal ve mekanik uygulamaların işyerinde oluşturduğu olumsuz etkilerle karşı karşıya kalmaktadır (1,2,3). Kullanılan ürünler (saç boyası, saç spreyi, permanent yağlar, ağartıcı ajanlar, şampuan vb.) ve çalışma ortamındaki zararlı etmenler (toz, duman, buhar vb.) özellikle deneyimsiz çalışanlar üzerinde hem alerjen hem de iritan etkisiyle meslek hastalıklarına yol açmaktadır (1,4). Kullandıkları aletler (fön makinası ve diğer elektrikli aletler) iş kazalarına yol açabilmekte; uzun süre ayakta çalışmaktan dolayı ergonomik risklere maruz kalmaktadırlar. Biyolojik risk açısından, kuaför çalışanlarının kişisel hijyenlerine, çalışma aletlerinin dekontaminasyon, dezenfeksiyon ve sterilizasyonuna ve çalışma ortamının temizliğine gereken önemi vermedikleri takdirde müşterilerine olduğu kadar kendilerine de hastalık bulaşması kaçınılmazdır (5).

Birçok çalışmada kuaför çalışanlarının eldiven giymedikleri, uygun dekontaminasyon, sterilizasyon yöntemlerini kullanmadıkları, kendilerini ve müşterilerini koruyucu prosedürleri bilmedikleri, kan yolu ile bulaşma yolları ve korunmaya ilişkin bilgi ve tutumlarının istenen düzeyde olmadığı belirtilmektedir (6,7). Ayrıca korunma için gerekli olan hepatit B aşısının ancak 1998 yılında uygulanmaya başlaması nedeniyle önemli bir yaş grubu halen hepatit B'ye karşı bağışık değildir. Kuaför ve güzellik salonlarının müşteri kitlesinin önemli bir kısmını oluşturan erişkin grubun hastalıktan korunmasında bulaş yollarının engellenmesi özellikle önemlidir (8, 9).

Toplum sağlığı açısından kuaför salonlarında çalışanlara eğitim verilmesi ve bilinçlendirilmesi, bu salonların sık denetlenmesi, çalışanların aşı ve sağlık kontrollerinin yaptırılmasının sağlanması çok önemlidir. Sorumlu kuruluşların, belediyelerin, sağlık kuruluşlarının bu denetimde aktif rol almaları gerekmektedir. Meslek odası ve diğer sorumlu kuruluşların, hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim çalışmalarını ve denetimlerini etkinleştirmeleri, işçi sağlığı ve güvenliği eğitimleri ile çalışanları bilinçlendirmeleri hem çalışan hem de halk, özellikle kadın sağlığı açısından ciddi önem taşımaktadır.

Kuaförlerin çalışma koşulları ve meslekten kaynaklanan sağlık sorunlarının tanımlandığı araştırma sayısı oldukça azdır. Bu araştırmanın amacı, İzmir ili Bornova ilçesinde İzmir Kuaförler Odası'na kayıtlı kadın kuaförlerinin çalışma koşulları ve meslekten kaynaklanan sağlık sorunlarını belirlemektir.

Gereç ve Yöntem

Tanımlayıcı tipteki bu çalışmanın evrenini Bornova Kuaförler Odası'na kayıtlı kadın kuaför ve güzellik salonları oluşturmaktadır; evrenin tamamına ulaşılması hedeflenmiş, örnek seçilmemiştir. Kayıtlı toplam 211 işyerinden halen açık olanların %90.5'ine ulaşılmıştır. Kaydı olduğu halde toplam 11 işyeri belirtilen adreste bulunamamış, 9 işyeri katılmak istememiştir. Toplam 191 işyerinde 10 Ekim- 28 Aralık 2009 tarihleri arasında yüz yüze anket uygulanmıştır. Ankette sosyodemografik özellikler, çalışma koşulları, iş öyküsü, meslek öncesi ve şimdiki sağlık öyküsü konusunda toplam

89 soru yer almıştır. Katılımcılara araştırmanın şekli ve amacı açıklanmış, sözlü onamları alınmıştır. Veri analizi SPSS 16.0 paket programı ile yapılmış sayı, yüzde ve ortalamalar alınmıştır.

Bulgular

Kadın kuaför çalışanlarının yaş ortalaması 26.5 ± 7.2 'dir (min 15 – maks 59 yaş). Kuaförlük işinde ortalama $11.3 \pm 8,3$ (min 1- maks 44) yıldır, görüşülen salonda da ortalama 3.2 ± 3.4 (min 1- maks 23) yıldır çalışmaktadırlar. Kuaförlük işine başlamadan önce 36 'sı (%18.8) başka işlerde çalışmıştır. Mesai ortalama 11.7 ± 0.6 saattir ve 140 'i (%73.3) saat 08.00-08.30 arasında çalışmaya başlamakta, 166 'sı (%86.9) saat 19.30-20.00 arasında

işten çıkmaktadır. 176 'sının (%92.1) fazla mesai yaptığı halde bunların sadece 25 'i (%13.1) fazla mesai ücreti almaktadır. Çalışanların 156 'sı (%81.7) yemek molası kullanmakta, bunların 111 'inin (%71.2) kullandıkları yemek molası süresi 30 dakika veya daha kısadır. Katılımcıların çeşitli sosyodemografik özellikleri ve çalışma koşullarının dağılımı Tablo-1'de sunulmaktadır.

Katılımcıların 154 'ü (%80.6) salonda şampuan/teknik işler, 148 'i (%77.5) boya/perma yapmaktadır.

Kuaförlerin Karşılaştıkları Kimyasal Riskler ve Sağlık Sorunları

Kuaförlerin yaptıkları temel işlemler, kullandıkları malzemeler ve içerikleri ve solunum sistemine etkileri Tablo-2'de verilmiştir: Kuaförlerin yaptıkları işlerde kullandıkları malzemeler: Saç yıkamada kullandıkları şampuanlar, dekolorasyon (renk açma) da kullanılan oksijenli su ve alkali persülfat, saç boyamada kullanılan kalıcı boyalar, perma işleminde kullanılan malzemeler ve saç sabitleyicisi olarak kullanılan jöle yada spreyler in genel olarak solunum sistemine iritasyonuna neden oldukları görülmektedir.

Kuaför çalışanlarının mesleğe başlamadan önce %3.1'inde astım olduğu, %40'mın ise şu anda astım ve egzema tedavisi altında olduğu kendileri tarafından belirtilmiştir. Ayrıca çalışanların %19.4'ü ailelerinde alerji öyküsü olduğunu ifade etmiştir.

Kadın kuaförlerin %16.2'si sık nezle olduğunu, %13.4'ü ise nezlenin işiyle ilişkisi olduğunu belirtmiştir. Çalışanların %8.4'ü nezlenin şampundan, %1.6'sı saç bakım ürünlerinden, %5.8'i boya ürünlerinden, %8.4'ü bakım ürünlerinden, %25.0'i permadan kaynaklandığını düşünmekte; %11.5'i nezlenin neden kaynaklandığını bilmemektedir. Çalışanların %22.5'i ise tatil / çalışmadığı zamanlarda bir düzelme olduğunu belirtmişlerdir.

Kuaför çalışanlarının %58'i (%30.4) öksürük yakınmasından bahsetmiştir. %6.8'i öksürüğün şampundan, %7.1'i saç bakım ürünlerinden, %3.7'si boya ürünlerinden, %7.3'ü bakım ürünlerinden, %1.6'sı permadan kaynaklandığını düşünen kuaför çalışanlarının %20.5'i çalışmadığı/tatil zamanlarında bir düzelme olduğunu söylemişlerdir.

Astımı olduğunu ifade eden 70 (%37) kuaför çalışanın %9.4'ü, astımın şampundan, %0.5'i

Tablo-1: Kuaför çalışanlarının bazı sosyodemografik özellikleri ve çalışma koşulları (n=191)

Sosyodemografik Özellikler ve Çalışma Koşulların		%	
Cinsiyet	Kadın	103	53.9
	Erkek	88	46.1
Yaş dağılımı	<20	36	18.8
	20-24	55	28.8
	25-29	44	23.0
	30-34	29	15.2
	35 ve üzeri	27	14.2
Medeni durum	Evli	85	44.5
	Bekar	96	50.3
	Boşanmış/dul	10	5.2
Mezun olduğu okul	İlkokul/ ortaokul	111	58.1
	Düz lise	62	32.5
	Meslek lisesi	4	2.1
	Üniversite	5	2.6
Diğer (çıraklık eğitim merkezi, özel okullar)	9	4.7	
	Sosyal/sağlık güvencesi		
	Var	148	77.5
Yok	43	22.5	
Çalışma statüsü	Salon sahibi/ ortak	97	50.8
	Usta/ kalfa	72	37.7
	Çırak	22	11.5
Haftada çalıştığı gün sayısı	7 gün	47	24.6
	6 gün	138	72.3
	5 gün ve daha az	6	3.1
Yemek molasının süresi	30 dakika veya daha az	111	58.1
	1 saat	35	18.3
	1 saatten fazla	10	5.3
	Yemek molası verilmiyor	35	18.3

Tablo-2: Kuaförlerin yaptıkları temel işlemler, kullandıkları malzemeler ve içerikleri ile solunum sistemine etkileri

İşlem	Kullanılan malzeme	İçerik / özellik	Sağlık etkileri
Saç yıkama	Şampuan (sıvı)	Yüzey etkin madde (temizleyici, köpük arttırıcı) Kıvam verici Sertleştirici hacim arttırıcı Renk verici Opaklaştırıcı (sedefli beyaz parlaklığı) Koruyucu	Solunum sistemi irritanı
Dekolorasyon (renk açma)	Oksijenli su Alkali persülfat	Oksijenli su Amonyak Alkali persülfat	Amonyak varlığı nedeniyle solunum sistemi irritanı Rinit ve astım
Saç boyama	Kalıcı boyalar	Aromatik bileşikler Alkileştiriciler (Amonyak veya etanolamin) Antioksidanlar (Sodyum sülfat, tioglikolik asit)	Amonyak varlığı nedeniyle solunum sistemi irritanı Aromatik bileşiklere bağlı astım
Perma	Kıvırcıklaştırma ya da düzleştirme için kullanılan indirgeyici solüsyonlar Kıvırcık saçlar için alkali düzleştiriciler	Amonyum tioglikat Sodyum bisülfat Oksijenli su Sodyum perborat Alkali persülfat Sodyum hidroksit Potasyum hidroksit Lityum hidroksit	İndirgeyici ajanlar irritan kirleticiler Oksidanlar (nötralizan ya da sabitleyici) hazır bileşikler olduğundan solunum riski yaratmıyor Solunum irritasyonu
Saç sabitleyiciler	Mizanpli ürünleri Saç spreyleri Jöle ya da spreyler	Sentetik polimerlerin hidroalkolik solüsyonları Mizanpli ürünlerine benzer İticiler (Fluorokarbonlar) Sentetik polimerlerin hidroalkolik solüsyonları ve silikon deriveleri	Solunum riski yok Bronş irritanı Akciğerleri alveollere dek etkileyebilir Solunum riski yok

saç bakım ürünlerinden, %5.8'i boya ürünlerinden, %9.9'u bakım ürünlerinden, %2.6'sı permadan kaynaklandığını düşündüklerini ifade ederken, 15'i (%26.3) çalışmadığı/tatil zamanlarında bir düzleme olduğunu belirtmiştir.

Kuaförlerin 107'si (%56.0) sigara kullanmaktaydı ve bunlardan %70.2'si günde beş sigaradan fazla içmekteydi.

Temas Yoluyla Etkilenim Sonucu Deri/Göz Sorunları

Kuaför çalışanlarının %13.1 mesleğe başlamadan önce egzema öyküsünden bahsetmiştir. Cilt sorunu belirten %5.8'dir (Tablo-3). Katılımcıların %76.9'u cilt sorununun hangi üründen kaynaklan-

dığı konusunda görüş belirtmemiş fakat %33.8'i çalışmadığı/tatil zamanlarında bir düzleme olduğunu ifade etmiştir. Çalışanların %18.8'i cilt testi yaptırdığını, %17.3'ü de cilt testinin pozitif çıktığını belirtmiştir.

Kadın kuaförlerin %38.7'si konjonktivit yakınmasının olduğunu (Tablo-3), %30.1'i de çalışmadığı/ tatil zamanlarında konjonktivit şikayetlerinde düzleme olduğunu belirtmişlerdir.

Ergonomik sorunlar

Tablo 3'te görüldüğü gibi kuaför çalışanlarının %60.0'i omurga/sırt ağrısı, %59.1'i boyun ağrısı, %57.7'si omuzlarda ağrı, %46.1'i Belde ağrı ve %42.1'i bileklerde ağrı olduğunu ifade etmişlerdir. %81.7'si sürekli ayakta çalıştığını, 147'si (%77.0)

Tablo-3: Kuaför çalışanlarının bazı sağlık sorunlarının sıklığı ve işle ilişkisi konusundaki görüşleri (n= 191))

Sağlık Sorunu	Sıklığı		İşle İlişkilendirme	
	n	%	n	%
Konjonktivit (göz iltihabı)	74	38.7	-	-
Cilt Sorunu	11	5,8	2	18.2
Astım	70	37.0	8	11.4
Öksürük	58	30.4	16	25.4
Nezle	30	16.2	19	13.4
Omurga/Sırt Ağrısı	90	60.0	70	60.3
Boyunda ağrı	88	59.1	65	59.1
Omuzlarda Ağrı	90	57.7	64	58.7
Bacaklarda Ağrı	84	51.2	-	-
Belde Ağrı	88	46.1	67	58.8
Bileklerde Ağrı	63	42.6	51	52.6
Varis	66	40.2	-	-
Dirseklerde Ağrı	25	19.2	25	30.1
Yorgunluk	110	62.1	80	52.6
Stres	106	60.2	86	54.8
Uyku Sorunu	63	35.8	28	19.7

saç kesimi, 160'ı (%83.8) fön çekimi yaptığını ifade etmiştir. Katılımcıların %17.0'i beldeki ağrı, %6.0'si varis nedeniyle tedavi olmaktadır. Çalışanların %7.7'si varis için ilaç, %5.8'si varis çorabı kullanmış, %1.9'u varis için cerrahi müdahale yaptırmıştı.

Psikolojik yük

Katılımcıların %6.2'si uyku sorunu nedeniyle tedavi görmekteydi. 106'sı (%60.2) stresli olduğunu, 110'u (62.1) kendini sürekli yorgun hissettiğini ifade etmiştir (Tablo-3).

Önlemler

Çalışanların 126'sı (%66.0) ellerini korumak için koruyucu (eldiven, krem) kullanmaktaydı. Eldiveni %48.2'si, kremi %17.8'i kullanmaktaydı. %55.5'i Hepatit B'ye karşı aşılıydı.

Kadın Çalışanların Doğurganlık Öyküsü

Kadın kuaför çalışanlarının 46'sı (%44.7) gebelik yaşadığını, 8'i (%10.4) düşük, 5'i (%7.0) ölü doğum yaptığını belirtmiştir (Tablo-4).

Tartışma

Çalışma Bornova'daki kadın kuaförlerinin en fazla ergonomik ve psikolojik yüke bağlı sağlık sorunu yaşadıklarını ortaya koymuştur. Bu sorunları, kullandıkları kimyasallara bağlı olarak gelişen solunum, göz ve deri yakınmaları izlemiştir.

Kadın kuaför çalışanlarının yaş ortalaması Denizli'de yapılan çalışmanınki ile benzerlik göstermektedir (10). Ortalama çalışma yılı açısından

da Fransa'da yapılan kuaför salonlarının risk değerlendirmesi çalışmasında bu çalışmanınki benzer şekilde 8 yıl gibi kısa bir süre saptanmıştır (11). Kuaförlük mesleğinde kullanılan çok sayıda kimyasal madde ve çalışma pozisyonu bu çalışmada da ortaya çıkmış; solunum, deri, kas iskelet sistemi, damar ve yorgunluk ve stres gibi patolojilere yol açtığı görülmüştür (12,13). Finlandiya'daki çalışmada işe bağlı sağlık sorunlarının kuaförlerin %73'ünün işi bırakma nedeni olduğu ve astım, ellerde egzema nedeniyle işi terk etme oranının diğer çalışanlara göre 3.5 kat daha fazla olduğu belirtilmiştir (14). Yunanistan'da mesleğe göre dermatoz sıklığını değerlendiren bir çalışmada kuaförlerde kontakt dermatit sıklığı %30 olarak saptanmıştır (15).

Fransa'da çalışmada görüşülen kuaför salonları randevu usulü çalıştıklarını, mesailerinin pazartesi-cumartesi 9-19 arasında olduğunu belirtmişlerdir (11); bu çalışmada ise mesailer ve işe başlama ve bırakma saatleri Fransa'daki kuaför çalışanlarına göre çok daha fazladır ve fazla mesai yaptıkları halde sadece dörtte biri fazla mesai ücreti almaktadır. Çalışanların çoğu en fazla 30 dakikalık yemek molası kullanmaktadır.

Kuaför çalışanlarının mesleğe başlamadan önce çok azında astım olduğu, fakat çalışmanın yapıldığı sırada %40'ının astım ve egzema tedavisi altında olduğu kendileri tarafından belirtilmiştir. Fransa'da yapılan çalışmada da ailede alerji öyküsü olanlar bu çalışmadaki grupla benzer orana sahiptir (12).

Tablo-4: Kadın kuaför çalışanlarının doğurganlık öyküleri

Doğurganlık Özellikleri	n	%
Gebelik		
Evet	46	44.7
Hayır	57	55.3
Düşük		
Evet	8	10.4
Hayır	69	89.6
Ölü Doğum		
Evet	5	7.0
Hayır	66	93.0

Bu çalışmada, solunum sistemine ait patolojiler açısından Aydın'da kuaför çırakları ile yapılan çalışmaya göre oran daha düşüktür (13). Kullandıkları kimyasal maddelerle sağlık sorunlarını ilişkilendirme açısından en fazla permada kullanılan kimyasallarla ilişkilendirme yapmışlardır. Beşte birinden fazlası tatil günlerinde düzelme olmasından hareketle bu ilişkilendirmeyi ifade etmiştir. Denizli'de yapılan çalışmada ise öksürük yakınması olanların oranı bu çalışmadakilere göre daha düşüktür (10). Denizli'de kuaförlerde seri PEF ölçümlerine dayalı mesleki astım prevalansı %7.3 olarak saptanmıştır. Bu çalışmada astım varlığını ifade eden kuaför çalışanı oranı daha yüksektir (10) ve dörtte biri çalışmadığı/tatil zamanlarında bir düzelme olduğunu belirtmiştir. Astıma yol açma açısından en fazla şampuan ve bakım ürünleri, daha sonra boya ve en son perma ilaçları ile ilişkilendirme yapmışlardır.

Çalışmadaki kuaförler çalışanlarının yarıdan fazlası sigara kullanmaktaydı ve dörtte üçü günde beş sigaradan fazla içmekteydi. Aydın çalışmasındaki çıraklarda deri ile ilgili şikayetler, ellerde egzema bu çalışmaya göre on kat daha fazla bildirilmiştir. Bu durum çırakların yarıdan fazlasının tüm mesleki işlemlere katılması ve temizlik işlemlerinden daha fazla sorumlu olmalarına bağlanabilir (13). Bu çalışmaya katılanlarda deri şikayeti bildirilenler düşük olmasına rağmen cilt testi yaptırılanların hemen hemen hepsinde sonuç pozitif çıkmıştır.

Kadın kuaförlerinin %38.7'si konjonktivit yakınmasının olduğunu, %30.1'i de çalışmadığı/tatil zamanlarında konjonktivit şikayetlerinde düzelme olduğunu belirtmişlerdir. Fransa'da yapılan çalışmada kuaför çalışanlarının %22'si bir veya daha fazla sıklıkta konjonktivit olduğunu fakat

tatillerde azalma olmadığı için işle bağlantı kurmadıklarını belirtmişlerdir (12). Katılımcıların çoğunluğu sürekli ayakta çalışmakta, saç kesimi ve fön çekimi gibi üst ekstremiteleri zorlayan işlemler yapmaktadır. Bu çalışmada üst ekstremitelerdeki ağrı sıklığında önce omuz düzeyinde sonra bileklerde ve dirseklerde ağrı bildirilmiştir; bu oranlar Fransa'da yapılan çalışmadakine göre ikişer kat daha fazla fakat sıralama aynıdır (12). Omurga düzeyindeki şikayetlerde bu çalışmada sıralama sırt, boyun ve bel şeklindedir; Fransa'daki çalışmada bel ağrısı ilk sırayı almaktadır ve sıklık bu çalışmadakinin yarısı düzeyindedir. Belde ağrı sıklığının yarısı daha yüksek iken katılımcıların sadece beşte birine yakını bel ağrısı nedeniyle tedavi gördüğünü iletmıştır. Fransa'da yapılan çalışmada kuaför çalışanları bu çalışmaya katılanlara göre çok daha yüksek oranda (%47) bel ağrısı bildirmiş ve çoğunlukla işten kaynaklandığını ifade etmişlerdir. Ancak %1'i bu şikayete yönelik tedavi aldığını belirtmiştir (12).

Varisi olanlar katılımcıların yarıya yakını olmasına rağmen ancak altıda biri varis nedeniyle tedavi görmektedir. Fransa'daki çalışmada varis tedavisi görenler bu çalışmadakilerden dört kat, varis çorabı kullananların oranı da üç kat, cerrahi tedavi görenler de üç kat daha fazladır (12).

Kendini sürekli yorgun hissetme açısından bu çalışmaya katılan kuaför çalışanı oranı Fransa'da yapılan çalışmadakinden çok daha fazladır. Uyku sorunu ve stres açısından da bu çalışmadaki oran çok daha yüksektir. Uyku sorunu tedavisine başvuru

ru bu çalışmada Fransa çalışmasına göre altı kat daha yüksektir (12).

Kadın kuaför çalışanlarının düşük oranları 2008 TNSA verilerinden daha düşük ancak ölü doğum oranları daha yüksektir. İsveç'te Rylander ve ark. tarafından yapılan Kadın kuaförler arasında üreme sonuçlarının değerlendirildiği çalışmada erken doğum ve yeni doğanda malformasyonların oranının daha yüksek olduğu bulunmuştur (16). Bu durumun kullanılan kimyasallardan kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

- Kişisel koruyucu kullanımının özendirilmesi
- Çalışanların hepatit B'ye karşı aşılınmamış olan %45,5'ine bağışıklama programı düzenlenmesi önerilebilir.

- Bu bulgular bize mesleki sağlık sorunları (omurga, sırt ve diğer ağrılar, astım... vb.) açısından kuaförlerde seri tıbbi kontrollerin yapılması gerekliliğini vurgulamaktadır.

Teşekkür

İzmir Kuaförler Odasına ve Bornova ilçesinde çalışmaya katılan kadın kuaförleri çalışanlarına teşekkür ederiz.

Kaynaklar

1. Hollund BE, Moen BE, Lygre SH, Florvaag E, Omena as E. "Prevalence of airway symptoms among hairdressers in Bergen, Norway", *Occup Environ Med* 2001;58: 780-5.
2. Hollund BE, Moen BE. "Chemical Exposure in Hairdresser Salons: Effect of Local Exhaust Ventilation", Bergen, Norway, *British Occupational Hygiene Society* 1998; 42/ 4: 277-281.

3. Ocakçı A, Berk Z, Sala G. "Çocuk Emegi Kuaför Çıracıkları ve İş Riskleri", *Çalışma Ortamı* 2000; 49.
4. Winder C. "Chemical hazards and health effects of hairdressing", *J Occup Health Safety Aust NZ* 1993;9: 359-71.
5. Canyılmaz D. "Berber ve Kuaför Hizmetlerinde DAS Uygulamaları", 6. Ulusal Sterilizasyon Dezenfeksiyon Kongresi 2009: 407-416.
<http://www.das.org.tr/kitaplar/kitap2009/pdf/407-416%20Demet%20Canyilmaz.pdf> Erişim Tarihi 23 Ekim 2013.
6. Kişioğlu N, Öztürk M, Uskun E, Doğan M. "İsparta'daki Kuaför Ve Güzellik Salonlarında HIV/AIDS Konusunda Bilgi ve Tutum Değerlendirmesi", *Türk HIV&AIDS Dergisi*. 2004; 7 (1): 14-22.
7. Şahin NH, Bilgiç D, Esen Ü, Çetinkaya R, Tozoğlu Z. "Bayan Kuaförü Çalışanlarının Hepatit B'ye İlişkin Bilgi ve Uygulamalarının Belirlenmesi", *TAF Preventive Medicine Bulletin* 2009; 8 (2): 147-154
8. T.C. Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü. Hepatit B Hastalığı Hakkında Genelge. Tarih: 4 Haziran 1998, Sayı: 6856.
9. Hıdıroğlu S, Karavuş M, Topuzoğlu A, Şalva T. "Manikür-Pedikür Yapan Kadın Berberlerin Hepatit B Hakkındaki Bilgi Tutum ve Davranışları", *TSK Koruyucu Hekim Bül.* 2006; 5:276-286.
10. Başer S, Evyapan Fişekçi F, Özkurt S, Denizli İlindeki Kuaförlerde Mesleki Astım Prevelansı ve Erken Hava Yolu Etkilenmesi, *Türkiye Klinikleri Arch Lung* 2007;8 (1):14-8.
11. Bretagne GE. "Evaluation Et Prevention Des Risques Dans Les Salons De Coiffure, Documents Pour Les Medecins Du Travail", No: 99, 315- 349, trimestre 3, 2004.
12. Amodeo M, Boudot H, Desfray E, Ducrot-Henry L, Gomis C, Seneque B, Demmuid JP, Regin S, Guinot P. "La Coiffure: Une Enquete De Terrain En Cote-d'Or, Pour Les Medecins Du Travail, No: 99, 367- 381, trimestre 3, 2004.
13. Yenigün A, Çetmen A, Pektaş E, Karayel E, Özcan N. "Aydın'da Kuaför Çıracıklarında Solunum ve Deri Bulgularının Sıklığı", *Asthma Allergy Immunol* 2010;8:77-87.
14. Leino T, Kahkönen E, Saarinen L, Henriks-Eckerman ML, Paakkulainen, H. "Working Conditions and health in Hairdressing Salons", *Applied Occupational and Environmental Hygiene*, 1999;14 (1): 26-33.
15. Zorba E, Karpouzis A, Zorbas A, Bazas T, Zorbas S, Alexopoulos E, Zorbas I, Kouskoukis K, Konstantinidis T. "Occupational dermatoses by type of work in Greece", *Saf Health Work*. 2013 Sep;4 (3):142-8. doi: 10.1016/j.shaw.2013.06.001. Epub 2013 Jul 20.
16. Rylander, L, Axmon, A, Toren, K, Albin, M. "Reproductive outcome among female hairdressers", *Journal of Occupational and Environmental Medicine* 2002, 59, 517-522. ●